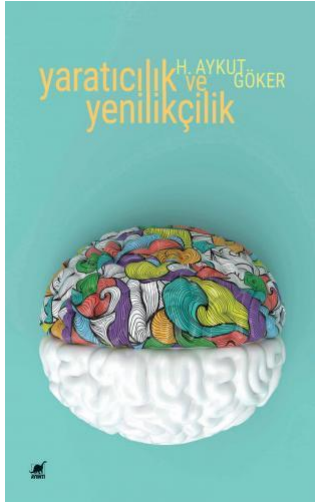

Müfit Akyos

Yaratıcılık ve Yenilikçilik Kültürel Kökenleri ve Bizim Toplumumuz
H. Aykut Göker, Ayrıntı Yay., Birinci Basım, Nisan 2021

Herkes Bilim Teknoloji Dergisi Sayı 271, 4 Haziran 2021

Başlıkta yer alan H. Aykut Göker'in kitabı beş yıllık bir gecikmeyle de olsa yayınlandı.

Denilebilir ki bu kitabı O'nun arşivcilik özelliği ve disiplinli çalışkan kişiliği ile yarattığı, uzun yıllardır bilim-teknoloji politikaları-BTP (sonrasında buna yenilik de eklendi-BTYP) alanına ilişkin en geniş ve kapsamlı çalışmasıdır. Yaratıcılık ve yenilikçiliği, kültürel kökenle irdelemesi ve bizim toplumumuz özelinde ele alması kitabının ayırt edici özelliği ve altı çizilmesi gereken yanıdır.

Niçin yeterince yenilikçi ve yaratıcı olmadık?

Uzun yıllar BTYP oluşturulması süreçlerinin içinde eylemli olarak yer almasından sonra varılan noktayı görerek geniş bir tarihsel perspektifte **"Niçin yeterince yenilikçi ve yaratıcı olmadık?"** sorusunun yanıtını aramanın peşine düşmesi, bir yanıyla yılların birikimiyle resmin bütününe görebildiği için doğal bulunabilir. Ancak, yakınında olan birisi olarak bu sorunun, hesaplaşma, kırgınlık, kızgınlık, hesap sorma, uyarma vb. motifler de içerdiğini söyleyebilirim.

Bir toplumda yaratıcılık ve yenilikçiliğin kökenlerini ararken kültür kavramına ulaşmak doğal. Ancak açıklanması ve yorumlanması tarih, ekonomi, sosyoloji, eğitim, psikoloji gibi farklı bilim alanları ile arakesitler oluşturması nedeniyle bir o kadar da tartışmalı, karmaşık ve zor. A. Göker bu güçlüğü adeta bir mühendislik sistematikliği içinde kitabın içerik dizgesine yansıtarak çözmeye çalışmış. Konuyu temel kavramlardan hareketle kültürel miras noktasından alıp, tarihsel bir izlekle Hıristiyan Avrupa'dan Osmanlı'ya, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1960'lı yıllara kadar sanayileşmeye, 1960-70 'li yılların planlı sanayileşme heyecanına, 1980'lerin cuntalı neoliberalizmine, "Bilim, Teknoloji ve Yenilikçilikte Yetkinleşmiş bir Türkiye!" heyecanının yaşandığı 1990-2000'li yıllara kadar getirmiş.

O'nun konu bağlamında fotoğrafını çektiği ve yorumladığı Türkiye verileri genellikle 2012'ye kadar olsa da "Sanayide Nereye Gelebildik ya da Nerede Takılıp Kaldık?..." sorusuna doğru yanıtlar vermesine yetiyor (bu yanıtların hemen tamamı bugün için de geçerli - M.A). Bunu yaparken "Ben de bu denememde, yanıtını aradığımız soruyu yine kapitalist sistemin verili

koşullarında ele alacağım ve aynı verili koşullarda sanayileşebilen ülke örneklerinden hareketle, bizim bunu niçin başaramadığımızı ortaya koymaya çalışacağım.” diyecek kadar da gerçekçi.

Sanayileşmesine Cumhuriyetle birlikte, BTYP’na ise 1990’larda başlayan ülkemizin, 1980’li yıllarda başlayan mirasyediliğin son 20-25 yılın iktidarları döneminde ihanet boyutuna varan tahribatını da anımsayarak, kitabı okumaya başlamadan önce lütfen, “Niçin yeterince yenilikçi ve yaratıcı olmadık?” sorusunun yanıtını önce kendiniz vermeye çalışın. Kitabı bitirdiğinizde ise yanıtlarınızı A. Göker’inki ile karşılaştırınız derim.

Kitabı okurken, ülkemizin kalkınma ve çağdaşlaşma serüveninde yaşanan umutlar, umutsuzluklar, gericiliğin, iç ve dış emperyalistlerin yeri, yaptığımız hatalar, günümüz sol dünyasında konunun yeri vb. pek çok konu çağrışım yapacaktır belleğinizde. Bana bir de Cumhuriyet devrimlerinin idealizminden kaynaklanarak ulaşılan başarıları iyi öğrenmek ve öğrenmekle birlikte, günümüz dünyasını iyice anlayıp birlikte yenilikçi çözümler üretmemizin gerekliliğini çağrıştırdı bu yol gösterici kitap.

Kitabın, “Sonuç Yerine...” başlıklı bölümünde A. Göker “Bilim ve teknolojide geleceği olmayan bir ülkenin sanayide de herhangi bir geleceği olamaz” tespitinden hareketle; “Bugünkü tabloyu daha da kötüleştiren durum, Türkiye’de Kurulu sanayinin ardındaki yerli sanayi burjuvazisinin, bütün bir Cumhuriyet tarihi boyunca edinebildiği kültür birikiminde sıçrama yapmasını; yani kazandığı imalat becerisinden yeni ürün, yeni üretim yöntemi, yeni sistem, yeni teknoloji geliştirme yetkinliğine sıçramasını sağlayacak bir iç dinamiğinin olmamasıdır... Bugünkü iktidar blokunun ise böyle bir derdi yoktur; dayandığı İslami sermaye ayağının da böyle bir niyet ve “istidadi” yoktur.” derken konuyu günümüzün hâlâ geçerli olan gerçekleri ile de ilişkilendiriyor. O’nun şu an ki yönetimin şahsında yaptığı tespitler ve hesaplaşmalar halen geçerliliğini koruyor.

İçerdiği kronolojik bilgilerle ülkemizin sanayileşme, bilim ve teknoloji tarihine ışık tutan bir kaynak niteliği taşıyan bu değerli kitabın tanıtımını O’nun son sözleri ile bitirelim;

“Türkiye Cumhuriyeti tarihinin bu kritik kesitinde, zamanın yeniden ileriye doğru işlemeye başlaması, Ortadoğu coğrafyasında laik bir cumhuriyet yaratma başarısını gösterenlerin mirasına sahip çıkabilmesine; bu mirasa sahip çıkanların kararlılığına, verecekleri mücadelenin sürekliliğine ve örgütlenme yeteneklerine bağlıdır. Ve elbette bu örgütle(n)mede başı çekecek siyasi gücün/önderin basiretine ve vaat edeceği geleceğin, kendi “Vizyon 2023”ünün inandırıcılığına...”